

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Physicam, siue Scientiam de Corpore naturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

II. An cæli à quatuor elementis formaliter aut virtualiter sumptis specie
differant?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95236](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95236)

est, cælum æmphyreum esse compositum, cum integraliter, cum etiam essentialiter. Hæc assertio constat ex dictis supra in simili de cælis mobilibus.

CAPVT II.

An cæli à quatuor elementis formaliter, aut virtualiter sumptis specie differant.

4. Hoc estian cæli vel formas substantiales elementorum, vel certè eorum virtutes, nempe quatuor principes qualitates, calorem, frigiditatem, humiditatem, & siccitatem suo sibi iure vendicent. Peripatetici ferè omnes cum Aristotele partem affirmantem tuerentur; unde in proverbium abiit: *quinta essentia Peripateticorum*. Mouentur primò: quia cælum incorruptibile suo prè ingenio est, ut inferius ostendetur, & experientia ipsa testatissimum videtur: at si elementis formaliter sumptis constaret, quam hæc corruptibilia sunt, tam corruptioni obnoxium esset: quod si elementis virtualiter sumptis, id est, calore, & frigore, &c. constaret, cum hæc qualitates contrariæ sint: mutuamque interitum sibi moliantur, non possent corpora cælestia non corrumpi vel à seipsis inuicem, vel ab igne sibi contiguo. Mouentur secundò: omne corpus elementis formaliter, aut virtualiter sumptis constans in loco alicuius elementi esse postulat, eius videlicet, quod in eo prædominatur: sic lapis, in quo terra prædominatur, telluris centrum sibi vendicat; exhalationes verò, & vapores, in quibus aer regnat, huius locum petunt: liquores autem pari ratione aquæ sedem sibi præstituant: at cælum non petit locum ullius elementi, sed potius de se suprà omnia elementa eminet. Mouentur teritiò: quia cum cælum sit commune, & vniuersale agens, quo hæc inferiora, & sublunaria reguntur, & conseruantur, æquum fuit, ut ab iis non minus dignitate naturæ, quam loco dissideret: atque adeò nec eorum formas, nec eorum virtutes, sed potius alias longe altioris ordinis sibi vendicaret.

5. Cæterum plerique Philosophi ante Aristotelem, & non pauci Astronomi, ac sacræ Scripturæ interpretes negatiuam quæstionem partem amplectuntur. Primò: quia quidquid ex aliquo elemento procreatur, id qualitates primarias eius elementi sortitur, qua ratione mixta omnia sublunaria qualitates quatuor elementorum sibi vendicant; quia ex quatuor elementis oriunda sunt: at cælum ex aquis à Deo procreatum esse haud leuiter probari potest eo argumento, quod supra lib. 2. tract. 5. c. 3. ex Molina expendimus. Deinde quia id plerique Patres edocent, præsertim Theodoretus quæst. 11. in Genesim ibi: *Propterea appellatum est firmamentum, quod ex aqua, quæ prius fluxa, & liquabilis vehementissimè spissata, fortissimèque indurata, concretum fuerit. Et Beda in suo hexam ibi: in media aquarum firmatum esse constat syderum cælum, nec aliquid prohibet, ut de aquis factum esse credatur: qui enim cristallini lapidis, quanta firmitas, quæ sit perspicuitas, ac puritas, nonimus, quem de aquarum concretionem certum est, procreatum esse: quid obstat credi, quod idem dispositor in firmamento cæli substantiam solidarit aquarum.*

6. Mouentur secundò: quia firmamento, siue cælo syderum aquæ supernant, illudque in modum

globi circumfluunt; ac proinde cælum quoddam constituunt, cum nomine cæli nihil aliud intelligatur, quàm globus aliquis elementis eminentior, iisque vndique circumfusus: ergo iam cælum aliquod ab aqua non differt. Antecedens probari potest, & solet ex illo Genes. 1. cap. ibi: *fieri firmamentum in medio aquarum, & diuidat aquas ab aquis*. Deinde quia id plerique Patres edocent, ac præsertim Iustinus Martyr respondens ad 93. quæstionem Orthodoxorum, ubi huius rei hanc rationem tradit inquit: *terga cæli recta aquis esse, secundum illud: qui regis aquis superiora eius: earum vero aquarum duplicem esse usum: alterum, ad immensum tot, tantorumque syderum ardorem, ne penitus omnia consumantur, sua refrigeratione mitigandum, atque temperandum: alterum, ut earum pondere dorsum cæli urgeatur, ac prematur deorsum, ne crebro, ac violento ventorum impulsu concussus huc illuc ageretur.*

7. Mouentur teritiò: quia raritas, & densitas sunt effectus primarum qualitarum: ignis enim, quia aère calidior, ideo eo rarior est: & aer, quia aqua humidior, ea etiam rarior est: è contrario vero terra, quia præ cæteris elementis frigiditatem cum siccitate in excellenti gradu coniunctam habet, ideo cæteris elementis densior est: aqua etiam ratione maioris frigiditatis aère, & igne densior est. Tum sic, ubi sunt effectus proprii primarum qualitarum, ibi primas qualitates reperiri necesse est: at in cælis sunt effectus primarum qualitarum, raritas nimirum, ac densitas: siquid cælum est diaphanum valde, ut ex superiorum lumine ad nos transmissione constat: more igitur aëris diaphani rarior existit. Deinde ad polum antarcticum conspiciuntur nocte suda quidam veluti hiatus; qui aliud non sunt, quam partes cæli rariores, quæ quia lucem adeo condensatam, ac reliquæ partes cæli magis densæ non suscipiunt, ideo vacuitates quasdam, & foramina referunt.

8. Mouentur quartò: quia colores sunt effectus primarum qualitarum, & ex earum multiplici temperie, & commixtione multi, ac varij oriuntur: siquidem humiditas, & frigiditas candorem pariunt, ut in niue, ac lacte videre est: humiditas, & caliditas ruborem generant, ut in sanguine conspiciere est: siccitas, ac frigiditas atrum, obscurumque colorem efficiunt, ut in melancholia, ac terra sibi affinis cernere est: caliditas autem, & siccitas flauitium inferunt, ut videre est in flauabili, melle, & auro. Tum sic, ubi sunt effectus primarum qualitarum, ibi etiam reperiri debent: at colores, quos primarum qualitarum effectus esse, nuper ostensum est, cælo insunt; cælum enim conspiciamus, conspici autem non posset, si suapte natura decolor esset.

9. Hæc in vtramque partem disputari assolent, quæ certè neutram sententiam demonstrant, alterutram tamen probabilem efficiunt. Quo circa vtramque sententiam problematice defendi; & ad vtriusque argumenta responderi posse censeo, & quidem consultius mihi visum est in materia longissime à nobis posita; & ut experientia, sic etiam scientia parum obuia nihil certi definire, quàm incerta pro certis, & obscura pro clavis diuendere. Ad primum ergo prioris sententiæ argumentum cap. 5. & 6. constabit. Ad secundum respondeo: quemadmodum quoduis corpus mixtum sublunare quatuor elementis virtualiter, aut formaliter sumptis constat, quin centrum quatuor

quatuor elementorum postulet, aliâs quatuor centris gauderent: ita similiter corpora cœlestia quantumlibet quatuor elementis mixta, nullius tamen elementi sedem sibi vendicabunt: equidem sicut in opposita sententia temperies primarum qualitatum non eandem ubique grauitatem, aut leuitatem infert, sed in aliquibus mixtis maiorem, in aliis minorem; ita ea temperies talis esse potest, talibusque accidentibus coniuncta, vt nullam grauitatem, aut leuitatem inferat, sed potius corpus, quod temperat, extra locum grauium, & leuium, & circum illum constituat. Ad tertium respondeo in primis: cœlum non est perfectius sub-lunariis substantiis, cum earum plures animatæ sint. Deinde esto iis perfectius sit, idque ad illarum regimen oporteat; certè maior illa perfectio salua manebit, quantumlibet cœlum quatuor primas qualitates elementorum, siue eorum virtutes cum iis inferiores cômunes habeat: videlicet, quia alias peculiâres qualitates sortiri potest, quibus cuncta sibi subiecta longissimis interuallis superet.

10.

Ad primum argumentum posterioris sententiæ respondeo, cœlos ex aquis minimè fabricatos esse, sed vel primò dic simul omnes ex alia materia speciei diuersæ factos fuisse quod quâ ratione euenire potuerit latè ostensum est à nobis suprà lib. 2. tr. 6. c. 3. vel certè esse corpora simplicia, & nulla materia nedum aquarum constantia, vt colligi potest ex dictis tum cap. præced. tum etiam lib. 3. huius operis tr. 2. cum ageremus de non repugnantia corporis simplicis, ac seipso, & sine adiuncta forma essentialiter completi. Verùm enim verò si cœli materia eiusdem speciei cum corporibus sublunariis constant, vt probabile est, probabiliter etiam dici potest, cœlos ex aquis fabricatos esse, quin tamen aut forma aquæ, aut eius qualitates primæ in iis remanserint. Quamquam enim iis generationibus quâ serie quadam causarum secundarum eueniunt accidentia aliqua corrupti in genito maneant, vel quoad speciem, vel, quod probabilius est, quoad indiuiduum: ac proinde quæ ex elementis de facto procreantur, eorum primis qualitatibus gaudeant: cœrum in prima generatione cœlorum mobilium ex aquis à solo Deo facta, & longè diuersi ordinis à quavis alia longè aliter vsuuenisse credendum est. Ad secundum respondeo negato antecedenti; ad primam eius probationem factum est satis cit. l. 1. tr. 6. c. 3. Ad secundam probationem ex Iustino Martyre deductam dici potest, cum cœlum formaliter calidum non sit, necesse non esse, vt aquis subiaceat ad hoc, vt eius calor, ardorque temperetur. Ad tertiam rationem ex eo deductam dici etiam debet, violentos ventorum flatus nullum cœlo periculum creare posse, cum enim Philosophia magistra venti ne supremam quidem aëris regionem attingere, eiusve serenitatem miscere, aut temerare possit, vt eleganter tetigit ille.

*nubes excedit olympus
pacem summa tenent.*

Qui fieri poterit, vt cœlum vsque auolare, eiusque cardines concutere possint: equidem pari ratione persuaderi posset figmentum illud poeticum, quo dicitur Deus luctantes ventos, tempestatesque sonoras speluncis addidisse atris.

*Ni faciat, maria, ac terras, cœlumque profundū,
Quippe ferat rapidis secū, verrantque per auras.*

11.

Ad tertium respondeo: raritas, ac densitas non semper ab iisdem causis proficiuntur, sed inter-

R. P. Lyncei Philosophia Tom. II.

dum ab his, interdum verò ab aliis, non solum diuersis, verum etiam oppositis; cum calor lutum condenset, & induret; frigus verò aquam gelascere faciat, eique densitatem tribuat: quocirca tametsi raritas, ac densitas in sublunariis primarum qualitatum soboles sint, non erit, cur in cœlis ab iis, & non aliis longè diuersæ rationis proficiantur. Ad postremum similiter respondeo: colores tametsi in nobis effectus primarum qualitatum sint, in cœlo tamen ab iis qualitatibus diuersi ordinis proficisci posse. Non deerunt etiam, qui non veros colores ab irradiatione lucis distinctos, sed solū apparètes cœlo tribuant: quorū solutio probabilior est, si colores aliqui à luce corpore illusa distinguuntur; de quo inferius l. 10. tr. 4. c. 2.

CAPUT III.

An, aut qualenus Cœli inter se specie differant?

12.

Aspero primò: Planetæ inter se specie differunt: ita D. Thomas, Albertus, Ferrariensis, Hurtadus, Conimbricenses, & cum Ptolemæo plerique Astronomi. Probatur assertio: primò, quia quæ motus contrarios, & oppositos sibi vendicant, ea specie distinguuntur: quâ ratione elementa ob diuersos motus sursum, atque deorsum specie distinguuntur: at Planetæ longè diuersos motus sibi vendicant, & super diuersos polos diuersa celeritate rotantur. Deinde quæ diuersas operationes, & influxus non per accidens, aut fortuito, sed per se inenitabiliter habent, ea specie non distingui nequeunt: aliâs cur equus, & leo specie distinguantur? at Planetæ longè diuersas operationes, atque influxus sortiuntur: siquidem luna humiditatem, Mars calorem, & siccitatem, Saturnus frigiditatem & siccitatem; & sic de reliquis astris in hæc inferiora influunt. Præterea, vt aliis argumentis superfedeam, an sol astrorum princeps, temporum arbiter, lucis dispensator, dei parens, mundi oculus, cœli cor, centrumque, telluris fecunditas, maris gratia, animantium vigor, naturæ pulchritudo, vniuersi decor, ac diuinæ, & inaccessæ lucis perfecta imago; an, inquam, phœbeum istud iubar, orbisque pulcherrima lampas cum quantæuis ignobilitatis astro eiusdem speciei credi potest?

13.

Aspero secundò: orbes etiam, siue sphaeræ cœlestes inter se inuicem specie differunt. Hæc assertio suaderi potest iisdem fundamentis, quibus superior: & vltèrius addi potest hæc congruentia: quia quemadmodum diuersa specie elementa diuersorum specie animalium receptacula sunt: & è contrario diuersa specie animalia diuersis specie elementis velut habitaculis gaudent, ac, vt cecinit ille Metamorphos. 1.

*Cesserunt nitibus habitande piscibus undæ,
Terra feras cepit, volucres agatilis ær.*

ita similiter credendum est, diuersos specie planetas diuersos specie orbes, quibus insideant, postulare.

14.

Aspero tertio: Planetæ, siue stellæ errantes, necnon fixæ à suis orbibus specie differunt: ita Molina, Hurtadus, & alij communiter. Hæc assertio etiam suaderi potest iisdem fundamentis: namque Planetæ omnes, excepto sole, habent epicyclos, in quibus diuerso motu à suorum orbium motu circumuehantur: deinde omnes stellæ, tam fixæ, quam

ff quàm